

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 367 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tiziminidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryayting xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Акбарjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili.....	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
“Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish”	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
Turizmdagi shartnoma munosabatlari: turoperatorlar, turagentlar, turistik xizmatlar iste'molchilari.....	241
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
“Разработка модели ключевых компетенций современного менеджера проекта в промышленных предприятиях”	243
Ахмедов Данияр Сабирович, Научный руководитель	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda oliy ta'lim akademik boshqaruvini takomillashtirish	249
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
The role of international institutions in accelerating green finance	253
Qudratov Inomjon Nemat o'g'li	
Barqaror iqtisodiy o'sish sharoitida yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish	257
Xudayberdieva Dilnoza Egamberdiyevna	
Indicators and criteria of women's sustainable employment in the context of economic growth.....	262
Kholiyorova Shokhista Kahramon kizi	
Qishloq xo'jaligi sohasida “Salam” maxsus savdo shartnomalaridan foydalanish istiqbollari.....	267
Xoliyov Xomid	

Davlat xaridlarida kichik biznesning ortib borishi va uning umumiy tizimdagi o'rni	269
Majidov Nizom Baxramovich	
Davlat qarzlarini qaytarish mexanizmlarini takomillashtirish va tashqi xatarlardan himoyalash yo'nalishlari	273
Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	
Xalqaro moliya institutlaridan investitsiyalarni jalb qilishning ahamiti	277
Tolibov Shoxrux Muminovich	
O'zbekiston respublikasining soliq salohiyati: 2024-yilda viloyatlar va Qoraqalpog'iston.....	280
Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	
Oliy ta'lim muassasalarida investitsiya muhitini boshqarishning institutsional mexanizmlari	283
Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	
Автоматизированное управление корпоративными расходами: стратегический подход и экономическая эффективность.....	286
Кахоров Абдумалик Рахматулло угли	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	289
Салим Дониёров	
Raqamli transformatsiyaning mohiyati va bank sohasidagi ahamiyati.....	294
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан	299
Холикова Зарнигор Камолиддин кизи	
Budjet tashkilotlarining xarajatlar smetalarida davlat xarajatlarini moliyalashtirish tartibi va amal qilish holati.....	302
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	
Tijorat banklari tomonidan komplayens-nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari	307
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Bank tizimi modernizatsiyasida innovatsion boshqaruv modellarining ahamiyati	310
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya.....	314
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
O'zbekiston Respublikasida yashirin iqtisodiyotni qisqartirishga yo'naltirilgan davlatning siyosati, me'yoriy-huquqiy bazasi va iqtisodiy islohotlari	317
Xasanov Jaxongir Jamshidovich	
"Qurilish materiallari sanoatida innovatsion faollikni rag'batlantirish mexanizmi"	321
G'ulomov Ilhom Akramovich	
Legal foundations and challenges in the implementation of guarantees for foreign investors' rights	324
Alisherova E'zoza, N. Kh. Rakhmonqulova	
Innovatsion faollikni oshirish orqali qurilish materiallari sanoatida raqobatbardoshlikni ta'minlash	326
G'ulomov Ilhom Akramovich	
Soliq siyosatining inklyuziv rivojlanishni ta'minlashining huquqiy-me'yoriy asoslari	329
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
Транснациональные корпорации и международное право: к формированию глобальных экономических норм через расширение правосубъектности	334
Хидоятов Бурхон Ғайрат ўғли, С.М. Адилходжаева	
O'zbekistonda yashirin iqtisodiyotning hozirgi holati va uni shakllantiruvchi omillar	338
Malikov Abdulaziz Toxirjon o'g'li, S.A. Zakirova	
Abxidjit Banerdji va Ester Dyuflo ilmiy qarashlarida kambag'allikni qisqartirish istiqbollari	343
M.E.Rajabboyev	
Transport va logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish orqali eksport samaradorligini oshirish.....	346
Kurbanova Ma'mura Abdukarim qizi	
Fond bozori vositasida iqtisodiyotni moliyalashtirishning usullari	350
G'aniyev Axrorjon Norboy o'g'li	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida ichki audit xizmati faoliyatining amaliy jihatlari.....	354
Kuliyev Komil Shuxratovich	
Digitalization in economy.....	358
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	

Sirkulyar iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan yashil investitsiya strategiyalari.....	361
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Sun'iy intellekt yordamida qurilgan organik mevalar eksportida marketing strategiyalarini optimallashtirish.....	363
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	

SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA QURITILGAN ORGANIK MEVALAR EKSPORTIDA MARKETING STRATEGIYALARINI OPTIMALLASHTIRISH

Xidirov Shohrux Bobir o'g'li

“O‘zbekiston ilmiy-sinov va sifat nazorati Markazi” davlat muassasasi xodimi

Annotatsiya: Ushbu tezis sun'iy intellekt yordamida O'zbekistonning quritilgan organik mevalar eksportida marketing strategiyalarini optimallashtirish masalasiga bag'ishlangan. Tadqiqot davomida xalqaro bozor tendensiyalari, Big Data va prognozlash algoritmlaridan foydalanish, interaktiv reklama hamda narx optimallashtirish imkoniyatlari tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalari eksportchilar uchun xarajatlarni kamaytirish, yangi bozorlarni aniqlash, mahsulotlarni to'g'ri segmentlarga yo'naltirish va daromadlarni oshirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, SI texnologiyalarini milliy sharoitda qo'llash eksport hajmini 25–30 foizga oshirish va bozorlarni diversifikatsiya qilish imkonini berishi qayd etildi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, marketing strategiyasi, quritilgan organik mevalar, eksport, Big Data, prognozlash, raqamli texnologiyalar.

Abstract: This thesis is devoted to the optimization of marketing strategies for Uzbekistan's dried organic fruit exports through the application of artificial intelligence (AI) technologies. The study analyzes global market trends, the use of Big Data and forecasting algorithms, as well as the role of interactive advertising and price optimization. The findings indicate that AI enables exporters to reduce costs, identify new markets, segment consumers more accurately, and increase revenues. Furthermore, the application of AI in the national context is expected to raise export volumes by 25–30% and foster market diversification.

Key words: artificial intelligence, marketing strategy, dried organic fruits, export, Big Data, forecasting, digital technologies.

Аннотация: Данный тезис посвящён исследованию оптимизации маркетинговых стратегий экспорта сушёных органических фруктов Узбекистана с применением технологий искусственного интеллекта. В работе рассмотрены международные рыночные тенденции, использование Big Data и алгоритмов прогнозирования, а также возможности интерактивной рекламы и оптимизации цен. Результаты показали, что внедрение ИИ позволяет снизить расходы экспортёров, выявлять новые рынки, правильно сегментировать потребителей и увеличивать доходы. Кроме того, отмечено, что использование ИИ в национальных условиях может повысить объёмы экспорта на 25–30% и обеспечить диверсификацию рынков.

Ключевые слова: искусственный интеллект, маркетинговая стратегия, сушёные органические фрукты, экспорт, Big Data, прогнозирование, цифровые технологии.

KIRISH

O'zbekiston qadimdan meva yetishtirish va ularni quritib saqlash bo'yicha boy an'analarga ega. Bugungi kunda esa bu an'ana eksport salohiyati bilan uyg'unlashib, mamlakatning xalqaro bozordagi ishtirokini kengaytirib bormoqda. 2024-yil ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston dunyoda quritilgan mevalar eksporti bo'yicha ilk 10 ta davlat qatoridan joy olgan. Ammo global bozor sharoitida raqobat tobora kuchaymoqda. Iste'molchilar faqat mahsulotning ta'mi va narxiga emas, balki ekologik tozaligi, sertifikatlari, o'ram sifati va elektron platformalarda mavjudligiga ham katta e'tibor qaratmoqda. Shu bois, eksportchilar oldida marketing strategiyalarini yangilash va zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish zarurati paydo bo'lmoqda. Sun'iy intellekt marketing sohasida yangi davrni boshlab berdi. U millionlab ma'lumotlarni qisqa fursatda qayta ishlash, iste'molchilar xulqini prognoz qilish va reklama kampaniyalarini samarali boshqarish imkonini beradi.

Global iqtisodiyotda raqamli transformatsiya jarayonlari tez sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Qurilgan organik mevalar eksporti O'zbekiston uchun strategik yo'nalish hisoblanib, sun'iy intellekt vositalarini qo'llash orqali ushbu sohaning eksport salohiyatini sezilarli darajada oshirish mumkin. Jahon organik quruq mevalar bozori 2024-yilda 9,5 mlrd AQSh dollariga baholangan bo'lib, 2030-yilga borib 14 mlrd AQSh dollariga yetishi prognoz qilinmoqda.

Nazariy asoslar. Marketing strategiyalarini optimallashtirishda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari quyidagi yo'nalishlarda qo'llaniladi:

1. Big Data asosida iste'molchilarning ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish;
2. E-commerce platformalaridagi savdo jarayonlarini monitoring qilish;
3. Xaridorlarning psixologik xususiyatlarini o'rganish orqali maqsadli reklama;

Prognostlash algoritmlari yordamida eksport yo'nalishlarini belgilash.

Ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, raqamli texnologiyalar eksport marketingini 30–40% samaraliroq qilishga yordam beradi.

Jahon bozorida tendensiyalar. AQSh va Yevropa kompaniyalari oziq-ovqat mahsulotlarini sotishda SI vositalaridan keng foydalanmoqda. Masalan, Amazon kompaniyasi xaridorlarning xarid tarixini tahlil qilib, shaxsiylashtirilgan mahsulot tavsiyalarini taqdim etadi. Shuningdek, Yevropadagi bir qancha organik oziq-ovqat ishlab chiqaruvchilari SI yordamida logistika va ta'minot zanjirini optimallashtirgan. Natijada ularning eksport hajmi 5 yil davomida 45% ga oshgan.

O'zbekistonning quritilgan organik mevalar eksporti 2023-yilda 120 million AQSh dollarini tashkil etdi. Eksportning asosiy qismi Rossiya (40%), Xitoy (25%) va Yevropa (15%) bozorlariga yo'naltirilgan. Bu raqamlar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston quritilgan meva eksportida ma'lum bozorlar bilan chegaralanib qolmoqda va yangi bozorlarni topish zarur.

Mamlakatimizda SI texnologiyalarini joriy qilish uchun dastlabki infratuzilma mavjud. Xususan, IT Park, elektron tijorat platformalari va xalqaro logistika markazlari faoliyat yuritmoqda. Shuningdek, davlat tomonidan eksportchilarni qo'llab-quvvatlash dasturlari ishlab chiqilgan.

McKinsey Global Institute (2018) tadqiqotida SI yordamida ishlab chiqarish va marketing xarajatlarini 15–20% ga qisqartirish mumkinligi qayd etilgan bo'lsa, OECD (2022) ma'lumotlariga ko'ra, SI qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksportida yangi bozorlarni tezroq aniqlash, iste'molchi talablarini oldindan bilish va logistika xarajatlarini kamaytirishda samarali bo'ladi.

Agar ushbu tajriba O'zbekiston sharoitida qo'llansa, quritilgan organik mevalar eksportida ham sezilarli ijobiy natijalar kutiladi. Jumladan:

- marketing xarajatlarini 15–20% ga kamaytirish;
- eksport hajmini 25–30% ga oshirish;
- bozorlarni diversifikatsiya qilish orqali Yevropa ulushini 15% dan 25% gacha ko'tarish mumkin.

Quyidagi jadval O'zbekistonning so'nggi besh yildagi quritilgan mevalar eksport hajmini ko'rsatadi:

1-jadval. O'zbekistonning quritilgan mevalar eksporti hajmi va qiymati dinamikasi (2020–2024-yillar)

Yil	Miqdor (ming tonna)	Qiymat (mln \$)	O'sish (%)
2020	65	150	–
2021	70	165	10%
2022	75	178	8%
2023	82	190	7%
2024	87	210	11%

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, hajm jihatidan barqaror o'sish kuzatilmoqda, ammo yuqori qiymatli segment (premium organik mahsulotlar) yetarlicha rivojlanmagan.

Sun'iy intellekt imkoniyatlari:

- Bozor segmentatsiyasi: SI iste'molchilarni ularning yoshi, daromadi, ekologik qarashlari bo'yicha guruhlariga ajratib, mahsulotni to'g'ri auditoriyaga taklif qiladi.

- Talab prognozi: Masalan, Alibaba platformasi ma'lumotlariga ko'ra, Xitoyda 2023-yilda quritilgan mayizga talab 18% oshgan, SI esa bu trendni oldindan aniqlab bergan.

- Narx optimallashtirish: SI algoritmlari narxlarni real vaqt rejimida moslashtirib, eksportchilarga maksimal foyda olish imkonini beradi.

- Reklama samaradorligi: SI yordamida Facebook Ads yoki Google Ads reklamalarida aniq auditoriyani tanlash natijasida sotuvlar 25–30% ga ortishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda mamlakatdan quyi qiymatli (arzon narxdagi) quritilgan mevalar eksporti 87 ming tonnaga, qiymat jihatidan esa 210 mln AQSh dollariga yetdi. Quyidagi jadvalda asosiy bozorlar ko'rsatilgan:

2-jadval. O'zbekistonning quritilgan mevalar eksporti bo'yicha asosiy bozorlar dinamikasi (2022–2024-yillar)

Davlat	2022 (mln \$)	2023 (mln \$)	2024 (mln \$)	O'sish (%) (narxga nisbatan)
Rossiya	75	82	95	26%
Germaniya	15	18	25	66%
Xitoy	10	15	22	120%
Turkiya	28	32	40	42%
Boshqa davlatlar	20	24	28	40%
Jami	148	171	210	41%

Tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston eksportining asosiy qismi Rossiya bozoriga to'g'ri kelmoqda. Lekin yuqori qiymatli segment Germaniya va Xitoyda shakllanmoqda.

Misol uchun, 2024-yilda O'zbekistonning Germaniyaga eksport qilgan organik quritilgan o'riklari uchun SI asosida reklama kampaniyasi o'tkazildi. Natijada mahsulot 18% qimmatroqqa sotildi va xaridlar soni 22% oshdi. Bu esa SI texnologiyalarini qo'llash nafaqat xarajatlarni kamaytirishini, balki daromadni ham oshirishini ko'rsatadi.

Muammolar va yechimlar

Muammolar:

- SI texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha kadrlar etishmasligi;
- Moliyalashtirish imkoniyatlarining cheklanganligi;
- Xalqaro bozorlar haqida yetarli tahliliy ma'lumotlarning yo'qligi.

Yechimlar:

- SI bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash;
- Eksportchilar uchun subsidiyalar joriy etish;
- Xalqaro ma'lumotlar bazalaridan foydalanishni kengaytirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalaridan foydalanish O'zbekistonning quritilgan organik mevalar eksport salohiyatini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi. SI yordamida bozor segmentatsiyasi, talab prognozi, narx optimallashtirish va reklama samaradorligini oshirish kabi yo'nalishlarda aniq va tezkor qarorlar qabul qilish mumkin. Natijada eksport jarayonlarida nafaqat xarajatlar qisqaradi, balki qo'shimcha daromad olish, bozorlarni diversifikatsiya qilish va xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni kuchaytirish imkoniyati yuzaga keladi.

Shuningdek, xalqaro tajribalar shuni ko'rsatmoqdaki, SI texnologiyalarini joriy etish orqali oziq-ovqat mahsulotlari eksportida logistika samaradorligini oshirish, iste'molchilar talabini oldindan aniqlash va marketing xarajatlarni kamaytirish mumkin. O'zbekiston uchun ham ushbu yo'nalishda mavjud infratuzilma – IT Park, elektron tijorat platformalari va logistika markazlari – yetarli asos bo'lib xizmat qiladi.

Takliflar:

1. Eksport qiluvchilar uchun SI asosida ishlaydigan maxsus analitik platformalarni ishlab chiqish va ulardan foydalanishni kengaytirish.

2. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish, xususan, SI texnologiyalarini joriy qilgan eksportchilar uchun soliq imtiyozlari va subsidiya dasturlarini joriy etish.

3. Marketing xodimlari va eksportchilarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish bo'yicha maxsus treninglar tashkil etish, ularga raqamli texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalarini singdirish.

4. Xalqaro hamkorlikni kengaytirish, jumladan, ilg'or xorijiy kompaniyalar bilan qo'shma loyihalarni amalga oshirish orqali tajriba almashish.

5. Quritilgan mevalarning brendlash va sertifikatlash tizimini takomillashtirish, mahsulotlarni "premium organik" toifasida xalqaro bozorlarga chiqarishni jadallashtirish.

6. SI vositalaridan foydalanib, eksport bozorlarini diversifikatsiya qilish, mavjud bozorlar ulushini kengaytirish hamda yangi mintaqalarga kirib borish.

Umuman olganda, sun'iy intellekt texnologiyalarini marketing strategiyalarida qo'llash O'zbekiston quritilgan organik mevalar eksportining barqaror o'sishini ta'minlabgina qolmay, mamlakatning xalqaro bozordagi obro'-e'tiborini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. FAO. The State of Agricultural Commodity Markets. Rome: FAO- internet nashri.
2. ITC Trade Map. International Trade Statistics for Dried Fruits. Geneva: International Trade Centre, statistik ma'lumotlar bazasi - internet nashri.
3. World Trade Organization. World Trade Statistical Review 2023. Geneva: WTO Publications - internet nashri.
4. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. Tashqi savdo hisobotlari 2024. Toshkent: Statistika agentligi nashriyoti. – bosma nashri.
5. Kotler, P., Keller, K. Marketing Management. 16th ed. London: Pearson Education – o'quv qo'llanma (internet nashri).
6. , M., Manyika, J., Miremadi, M. Artificial Intelligence: The Next Digital Frontier. McKinsey Global Institute – internet nashri.
7. OECD. Digital Transformation in Agriculture and Food Systems. Paris: OECD Publishing - internet nashri.
8. UNCTAD. E-commerce and Development Report 2023. Geneva: United Nations Publications – internet nashri.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
